

NOVADNIEKS

PREIĻU RAJONA LAIKRAKSTS

Nr. 91 (6250)

22.10.1991.

Mazumtirdzniecības cena 20 kapeikas

Preiļu rajona valsts dienesta pārvaldes

PAVĒLE NR.1

par iesaukšanu LR obligātajā valsts dienestā

Pamatojoties uz LR likumu par valsts obligāto dienestu, Preiļu rajonā no 1991.gada 1.oktobra līdz 1991.gada 30.decembrim tiek izsludināts iesaukums LR obligātajā valsts dienestā.

Iesaukumam tiek pakļauti visi vīrieši, kuri dzimuši laikā no 1966.gada līdz 1972.gadam (ieskaitot) un pastāvīgi dzīvo rajona teritorijā, izņemot PSRS bruņoto spēku rezervistus.

Sakarā ar iepriekšminēto pavēlu:

1.Visiem iesaukamajiem jāierodas iesaukšanas iecirknī Preiļos, 1.Maija ielā 7 pavēstē noteiktajā laikā, līdz ņemot pavēstē norādītos dokumentus.

2.Iesaukamajiem, kuri kaut kādu iemeslu dēļ nav saņēmuši pavēsti, jāierodas iesaukšanas iecirknī šī gada 14.novembrī, līdz ņemot personības dokumentus.

3.Iesaukamajiem, kuri uz laiku iebraukuši Preiļu rajonā, nekavējoties jāatgriežas savās pastāvīgajās dzīves vietās un jāpiesakās savu rajonu vai pilsētu valsts dienesta pārvaldē.

4.Saskaņā ar likumu par obligāto valsts dienestu uzņēmumu, iestāžu un organizāciju vadītājiem iesaukamie uz pavēstē norādīto laiku jāatbrīvo no darba (mācībām), kā arī jāatsauc no komandējumiem vai atvaļinājumiem un jānodrošina viņu ierašanās valsts dienesta pārvaldē.

5.Iesaukamie, kuri savlaicīgi neieradīsies iesaukšanas iecirknī vai izvairīsies no iesaukuma obligātajā valsts dienestā, tiks saukti pie atbildības saskaņā ar LR administratīvo pārkāpumu kodeksa 200.1 pantu, kā arī kriminālkodeksa 194.1 pantu.

Preiļos, 1991.gada 22.oktobrī

Sabiedrības drošības departamenta
Preiļu valsts dienesta pārvaldes
priekšnieks A.Andžāns

LATVIJAS REPUBLIKAS AUGSTĀKĀS PADOMES LĒMUMS

Par papildinājumu Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991.gada 10.septembra lēmumā „Par Latvijas Republikas likuma „Par Latvijas Republikas obligāto dienestu” spēkā stāšanās kārtību”

Latvijas Republikas Augstākā Padome nolēmj:

1.Papildināt Latvijas Republikas Augstākās Padomes 1991.gada 10.septembra lēmuma „Par Latvijas Republikas likuma „Par Latvijas Republikas obligāto dienestu” spēkā stāšanās kārtību” 3.punktu ar šādu tekstu: „Ja militārā dienesta kontingents netiek nokomplektēts nepietiekama iesaukamo skaita dēļ, tad 1991.gada rudens un 1992.gada pavasara iesaukuma periodā rajonu (pilsētu) iesaukšanas komisijām ir tiesības darba dienestu pildošos dienestniekus pārcelt militārajā dienestā. Šādas pārcelšanas gadījumā kopējais dienesta laiks ir astoņpadsmit mēneši.”

2.Lēmums stājas spēkā ar tā pieņemšanas brīdi.

Latvijas Republikas Augstākās Padomes priekšsēdētājs
A.Gorbuņovs
Latvijas Republikas Augstākās Padomes sekretārs
I.Daudišs

Municipālā policija: audzinātāja vai sodītāja?

Preiļu pilsētas municipālās policijas galvenais uzdevums būs gādāt par cilvēka goda, cieņas, veselības, dzīvības un īpašuma drošību. Sadarbojoties ar Valsts drošības policiju, tai būs jānodrošina sabiedriskā kārtība, jāiesaistās cīņā pret noziedzību.

Policijas darbinieki vispirms izteiks brīdinājumu. Uz vietas likumpārkāpējiem varēs uzlikt soda naudu 50 rubļu apmērā, bet lielākas summas uzlikšanai sastādīs administratīvo protokolu.

Soda naudu nāksies maksāt gan par nepiedienīgu uzvedību uz ielas un mājās, gan par nesakoptām iestāžu teritorijām, sakņu dārzēm, apzinātu koku, soliņu, ceļazīmju demolēšanu un citiem pārkāpumiem. Municipālās policijas vīri būs tiesīgi pieprasīt no autovadītāja dokumentus, ja viņš neievēros ceļu satiksmes noteikumus.

Gribas ticēt, ka par galveno uzdevumu mūsu jaunizveidotais sabiedriskās audzināšanas dienests uzskatīs cilvēku audzināšanu, ka tas nebūs tikai sodītājs vai noziegumu uzskaitīšanas dienests. Paredzams, ka tā darbā iesaistīs jauniešus, kuriem jādien valsts dienestā. Acīmredzot, pagaidām, iekams pašvaldība spēs iegādāties savu, nāksies izmantot iestāžu un uzņēmumu transportu.

Pilsētas valde neapmierināta

Ar siltumapgādes firmu, kuru vada Makovejska kungs Preiļu pilsētas valde nav nekādu domstarpību. Kā valdei ziņoja deputāts Hariņovs, tad siltumapgādes firma ar visām problēmām ir gatava tūdaļ iekļauties jaunajā municipālajā uzņēmumā.

Taču tā izveidošanu ievilcina Limaņa kungs, kurš vada dzīvokļu un komunālās saimniecības ražošanas apvienību. Vēl vairāk — pirms valdes sēdes, kurā tika apspriests jautājums par minētā pašvaldības uzņēmuma dibināšanu, pilsētas padomes priekšsēdētājam un deputātiem ienāca ziņa, ka Limaņa kungs cenšoties izsaimniekot materiāli tehnisko bāzi.

Tālab pēc valdes sēdes vietējās varas pārstāvji devās uz pārrunām pie rajona padomes priekšsēdētāja Muzikanta kunga.

A.Veldre

Latvija — PSRS: nodibinātas diplomātiskās attiecības

MASKAVA (LETA). 15.oktobrī vienā no PSRS Ārlietu ministrijas reprezentatīvajiem namiem tika parakstīts vēsturiskais dokuments par diplomātisko attiecību nodibināšanu starp Latvijas Republiku un Padomju Sociālistisko Republiku Savienību. Savu valdību vārdā to parakstīja PSRS ārlietu ministrs B. Pankins un Latvijas ārlietu ministrs J.Jurkāns. Līdz ar to Padomju Savienība pilnīgi atzinusi Latvijas Republikas valstisko neatkarību.

Tas ir simboliski, dokumenta parakstīšanas ceremonijā sacīja Boriss Pankins, ka šai pašā dienā — 15.oktobrī — Latvijas Augstākās Padomes priekšsēdētājs paraksta vēsturisko Helsinku vienošanās aktu. PSRS ārlietu ministrs izteica cerību, ka Padomju Savienības un Latvijas Republikas starpvalstu sarunas neieilgs un abas puses demonstrēs labu gribu un savstarpēju problēmu izpratni.

ZIŅAS

Preiļu pilsētas valde kārtējā sēdē izskatīja nolikuma projektu par municipālā uzņēmuma izveidošanu uz dzīvokļu un komunālās saimniecības ražošanas apvienības un valsts uzņēmuma „Siltums” bāzes. Apspriests arī nolikuma projekts par municipālās policijas izveidošanu Preiļos. Šajos jautājumos galīgos lēmumus pieņems pilsētas deputātu kārtējā sesija, kas notiks jau šomēnes.

Ar rajona izpildkomitejas 112.lēmumu dzīvokļi jaunajā mājā Preiļos, Kooperatīva ielā 2 sadalīti šādi: 19 dzīvokļu un komunālās saimniecības ražošanas apvienībai, kura veica šīs mājas būvniecību, 8 dzīvokļi — Preiļu pilsētai, divi — ceļu būvniecības pārvaldei, pa vienam — finansu nodaļai un prokuratūrai, bet 3 dzīvokļi paliks rajona izpildkomitejas rīcībā.

Preiļos bija ieradies republikas sporta komitejas priekšsēdētāja vietnieks D.Znatnajs. Viņš vēlējas uzzināt, kādi līdzekļi nepieciešami sporta objektu celtniecībai, jo republika ir gatava finansēt (vismaz daļēji) šādas būves arī mūsu rajonā. Paredzams, ka līdzekļus saņems gan Preiļu, gan Līvānu sporta klubi, gan starpsaimniecību celtniecības organizācijas

ūdensslēpošanas bāze. Līvānieši sporta zāles celtniecības pabeigšanai grib 100 tūkstošus rubļu, sporta klubs „Cerība” prasīja 300 tūkstošus, ūdensslēpotāji — 50 tūkstošus. Naudu sporta manēžas būvniecībai lūdz Preiļu 2.vidusskola.

Līvānu stikla fabrika savus izstrādājumus (turklāt lielu to daļu) tagad izmanto barterdarījumiem — apmaiņai pret izejvielu, materiāli tehniskajam nodrošinājumam. Citādi uzņēmumu vajadzētu apstādināt, bet strādniekiem draudētu bezdarbs. Daļu savas produkcijas fabrika apmaina arī pret tautas patēriņa precēm, tāpēc tās ļaudīm ir mazāk problēmu nekā citiem rajona iedzīvotājiem. Tomēr vairāk nekā puse saražoto stikla izstrādājumu paliek republikā, „Novadnieku” informēja uzņēmuma direktors J.Skreivers.

Iepriekšējos gados par nodotajām cukurbietēm Jēkabpils cukurfabrika tūlīt pretī deva cukuru (arī melasi), bet šogad saka: būs pēc Jaungada. Ko šāda kavēšanās nozīmē saldo biešu audzētājiem? Lielākus transporta izdevumus. Turklāt rodas bažas: vai tik pārstrādātāji jauno gadu negaida tāpēc, ka cer uz cenu paaugstināšanu, un tad varēs gūt sev peļņu uz audzētāju rēķina. Ja tā patiešām notiks, tad nākamgad — var nešaubīties — cukurbišu audzētāju skaits ievērojami saruks.

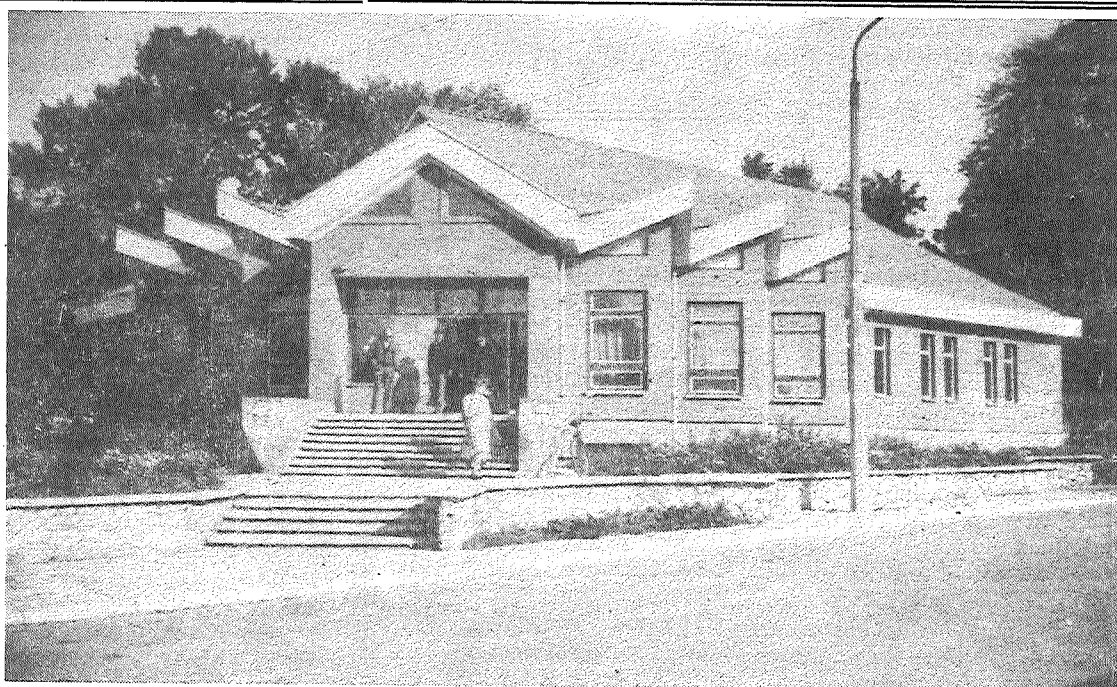
Saimnieks dara kā grib... Šim Jaunaglonas kooperatīva priekšsēdētāja Leonova kunga apgalvojumam patiešām var piekrist, un tā ir viņa atbilde uz „Novadnieka” jautājumu, kāpēc preiļiešiem jāpērk karpas par augstāku cenu nekā, teiksim, daugavpīliešiem vai rēzekniešiem. Un tomēr... Tuvākajā laikā, acīmredzot, arī mēs varēsim karpas nopirkt lētāk, jo kooperatīvs sliktā noieta dēļ esot spiests cenu pazemināt. Taisnības labad jāteic, ka bez vainas nav mūsu tirdzniecības darbinieki. Piemēram, Daugavpils tirdzniecības organizācija kooperatīva karpām uzlikusi 1,20 rubļu, lielu uzdevumu par kilogramu, bet mūsējā 1,80 rubļus. Pavisam kooperatīvs šoruden mums sola piegādāt 40 tonnas šo zivju.

Līvānos — jauns veikals

Iebraucot Līvānos, jau pa gaibu acis priecē mūsdienu stilā celta ēka ar sarkanu dakstiņu jumtu. Tas ir Dārzkopības un biškopības biedrības jaunais veikals. Pagaidām šis veikals ir vismodernākais pilsētā — ar labiekārtotām paligtelpām produkcijas uzglabāšanai. Jaunajā veikalā pārdod ne tikai ziedus, dārzeņus un biškopības produktus, bet arī ogu krūmu, puķu, pat smilšu ērkšķa stādus. Veikals no iedzīvotājiem realizēšanai pieņem arī pienu, sieru, biežpienu un gaļas zāvējumus.

ATTELĀ: jaunais veikals Līvānos.

L.Viksnas teksts
un foto

Nākamgad — jauns apvērsums?

Dokumentu pakete, kuru sastādījis PSRS VDK Analītiskā pārvalde, kļuvusi ne tikai par sensāciju, bet arī radījusi sava veida šausmas daudzu politologu vidū. Viens no šīs paketes, kura prognozē notikumu attīstību Krievijā 1992.gadā, autoriem ir ekonomisko zinātņu doktors Vladimirs Rubanovs — viens no labākajiem analītiķiem PSRS, minētās pārvaldes tagadējais priekšnieks, kuru savā laikā Kručkovs bija padzinis no VDK. Mēs, protams, varam teikt, ka Krievija tagad ir cita valsts, taču neaizmirsīsim — Latvijas liktenis tomēr būs atkarīgs nevis no tā, kas notiek vai notiks ASV vai Vācijā, bet gan no tā, kā notikumi attīstīsies tieši Krievijā. Un tā — vai Krievijā būs jauns apvērsums?

Kad?

Lielākā daļa politologu domā, ka apvērsums sāksies 1992.gada pavasarī. Rubanovs uzskata: apvērsumam nebūs konkrētu aprišu un Krievija tajā sāks iet jau nākamā gada janvāra vidū vai beigās. Tieši šajā laikā ģeopolitiskā revolucionārā situācija, proti — „augšas” nespēj atrisināt ekonomiskās problēmas, bet „apakšas” vairs negrib paciest arvien pieaugošu haosu, kļūs realitāte. Viss notiks kā 1917.gadā, kad cara valdības vecās pārvaldes struktūras bija sagrautas, bet jaunās — Pagaidu valdības — vēl nebija izveidotas.

Sākoties otrajam ziemas mēnesim, kurināmā rezerves, kuras jau tagad dažās TEC ir 50—80 procenti no vajadzības, būs izsīkušas pavisam. Maskavā ziemā pietrūkst aptuveni 1,5 miljonus kilovatu elektroenerģijas. Lielākajās Krievijas pilsētās veikali paliks galīgi tukši. (Dažās izdevies sagādāt kartupeļu krājumus tikai desmit dienām. Sverdlovskā nav ne miltu, ne gaļas, ne piena, ne zivju. Krasnodaras novadā miltu krājumi ir tikai vienam mēnesim.)

Un Krievijā atdzims „maizes dumpju” tradīcijas...

Tas arī būs sākums lēnam valsts apvērsumam, kurš nemaz neatgādina komisko augusta puču. Vara centīsies novērst sociālo sprādzienus, piemēram, palielinās alkoholišķo dzērienu līmitus. Tad dumpjos iesaistīsies sievietes, un tāpēc tie kļūs vēl agresīvāki. Iespējams, no lozunga „Dodiet maizi!” process ātri ievirzīs kooperatīvo veikalu grausānā un valsts tirdzniecības bāzu sagrābšanā. Dažās pilsētās, kur ir spēcīga strādnieku kustība, izveidosies pašpārvaldes komitejas, kuras sāks „taisnīgi” sadalīt produktus.

Haoss Krievijā vēl vairāk attālinās no pārējām republikām, kā rezultātā ekonomiskās problēmas vairākkārt padziļināsies. Jau tagad jaunā vara Krievijā, kuru veido PSKP reformisti, izdarījis pietiekami daudz, lai republikas nesniegtu palīdzības roku. Tas, piemēram, ir paziņojums par robežu pārskatīšanu.

Ziemā Krievijā pastiprināsies autonomiju suverenizācija. Par šī procesa galveno stūrakmeni kļūs nacio-

nālā ideja. Tādējādi pasliktināsies krievu iedzīvotāju stāvoklis gan autonomijās, gan republikās. Rezultātā uz politiskās skatuves parādīsies nacionālsociālistiski lozungi un „brūnas” nokrāsas partijas. Armija nostāsies krievu pusē, tai pretī — nacionālās gvardes. Jeļcinu vai nu pasludinās par krievu interešu nodevēju, vai arī viņš nedarbosies pret „krievu pašapziņas atdzimšanu”. Tad par nodevējiem pasludinās viņa aparātu, bet Jeļcins kļūs par labo carētiņu.

Kas?

Apvērsuma sociālo bāzi veidos tie iedzīvotāji, kuriem nav nekāda īpašuma un kuri kļūst arvien nabadzīgāki — viņiem nav ko zaudēt apvērsuma rezultātā. Šim spēkam pievienosies bruņots spēks — armija, kura patlaban daudzos reģionos atstāta likteņa varā. Pēc ASV un Kanādas institūta secinājuma, armija jau tagad ir grūti kontrolējama. Mirstošā centra pavēles tai vairs nav spēkā, bet jaunā Krievija pavēles dot vēl nav iemācījusies. Republikas, kuru ekonomiskais stāvoklis arī ir grūts, vairs negrib barot milzīgo bruņoto cilvēku masu, turklāt daudzos reģionos armiju uzskata par okupantu.

Iespējams, par armijas „dzinējspēku” kļūs virsnieku sievas, kurām daudzviet jāmitinās barakās un teltīs. Samazinot armiju, daudzi desmiti militārpersonu kļūs bezdarbnieki. Arī viņi cīnīsies par savu maizes gabalu, un cīnīsies ļoti nikni. Viņiem pievienosies no VDK atvaļinātie, kuriem ir ne tikai ieroči, bet arī teicami sakari un iespējas manipulēt ar politiķiem, izmantojot savu arhīvu materiālus.

Visbeidzot par apvērsuma nopietnu spēku kļūs militāri rūpnieciskais komplekss (MRK), kura vadībā ir cilvēki, kam svešas demokrātijas un brīvības idejas. Militāri rūpnieciskajā kompleksā nodarbināti 11 miljoni 400 tūkstoši cilvēku. Tas ir milzīgs spēks.

Kas kļūs par apvērsuma līderi? Visticamāk oligarhiskās varas VDK — PSKP — MRK otrais ešelons, kurš neatbalstīja astopus muļkus — augsta puča organizatorus. Būtu smieklīgi, ja tauta sekotu līderim, kurš no viņu kabatām izņēma 50 un

100 rubļu naudas zīmes vai arī kurš bija cenu paaugstināšanas iniciators. Ja ārkārtēja stāvokļa komitejas vadībā būtu tautā mazāk pazīstami (negatīvā nozīmē) cilvēki, tad tauta augstā būtu sekojusi viņiem, nevis gājusi aizstāvēt „Balto namu” Maskavā. Demokrāti komunistiem pasnieguši labu „dāvanu”, vienā mirklī slēdzot partijas komitejas, novācot no politiskās skatuves klaji izteiktus stulbenus un tādējādi atraisot rokas jaunajiem PSKP funkcionāriem.

Apvērsuma istie līderi ziemā nedarbosies ar provokācijām, bet uz politiskās skatuves uzņāks pavasarī, kad armija būs sašķēlusi, bet starptautiskie konflikti — pārauguši pilsoņu karā. Žirinovska tipa cilvēki kļūs visvairāk pievilcīgi tiem, kas rausies pie varas. Krievijas varas iestādes nonāks drausmīgas izvēles priekšā: vai nu šaut uz tautu vai atbalstīt nacionālsociālistisko ideju. Kuro variantu tās izvēlēsies, nav zināms, bet trešā — vienkārši nebūs. Rezultātā varu sagrābs „brūnas” nokrāsas militārā hunta.

Kā?

Te ir divi jautājumi. Pirmais — kā tas notiks?

Krievijā sāksies pilsoņu karš. Vara kā tāda pastāvēs tikai centrā. Pasaule mēģinās ievest ANO karaspēku, lai novērstu katastrofu kodolobjektos (nesankcionētu raķešu palaišanu, avārijas utt.), kuru apsardzība jau patlaban rada bažas. Militārā hunta tam visādi pretosies. Pasaule stāvēs uz trešā pasaules kara sliekšņa. Bēgļi no Krievijas pārpildīs visas Eiropas pilsētas, un to nevarēs novērst. Tāpēc Rietumvalstīm vairs nebūs iespēju sniegt Krievijai humanitāru palīdzību.

Otrs jautājums: kā izdzīvot? Dokumentu paketes autori ierosina: uzvarētājiem laiks pemt varu savās rokās. Taču — ne jau māju vai kapitālu veidā, bet gan izveidot centrālās pārvaldes struktūras, kuras ja ne apurētu, tad vismaz attālinātu Krieviju no katastrofas. Republikām jāparaksta līgums par kolektīvo drošību. Un visbeidzot — cilvēkiem jādod privātpašums. Tad viņiem būs ko zaudēt un dumpoties uz ielas viņi ne-

Kādu dienu man bija iespēja iepazīties Viļānos ar kooperatīvu „Latgale” un kopuzņēmuma „Vigors” darbību. Domāju, tā varētu ieinteresēt arī mūsu rajona iedzīvotājus. Lūk, ko pastāstīja kopuzņēmuma ģenerāldirektors, Arturs Malta:

— Mēs esam kopuzņēmums ar amerikāņiem, bet drīz pārreģistrēsimies par sabiedrību ar ierobežotu atbildību. Nosaukumu gan nemainīsim. Mūsu pamatdarbības virzieni: zinātniski pētnieciskais darbs, darba projektu izstrādāšana un enerģētika, celtniecība, būvmateriālu ražošana (to veic kooperatīvs „Latgale”). Varam sniegt dažus pakalpojumus un padomus zemniekiem. Piemēram, izrēķināt, cik lopu turēt, kādu tehniku iegādāties, kā arī vēl daudz ko citu. Mūsu zinātnisko konsultantu vidū ir pat akadēmiķi. Vārdu sakot, mūsu darbalauks ir plašs, un visus, kam interesē mūsu pakalpojumi, — laipni lūdzam braukt uz Viļāniem.

Attēlos: „Vigora” ģenerāldirektors A.Malta; kopuzņēmumam ir savs komercveikals „Cielava”.

Jāņa Silicka teksts un foto

Šovasar notika ļoti jauks, rūpīgi sagatavots Preiļu 1.vidusskolas visu 44 līdzšinējo izlaidumu absolventu salidojums. Tā sakarā iznāca skolas direktora J.Eglīša sastādītā brošūra „Preiļu 1.vidusskola. 1946.—1991.”. Kādā no pasākuma starpbrižiem izdevuma autors man teica, lai sūtīt papildinājumus un precizējumus, ja tādi esot. Tas viss lieti noderēšot vidusskolas 50.gadu jubilejas reizē, kas nav aiz kalniem, iecerētajai skolas vēstures grāmatai. Īpašu precizējumu man nav, taču ir daži papildinājumi tai brošūras ievaddaļai, kur sniegta Preiļu un tā novada vēsture. Domāju, ka šis detalizētākais Preiļu vēstures iezīmējums var interesēt ne tikai 1.vidusskolas absolventus, bet arī pārējos preiļiešus, „Novadnieka” lasītājus. Tiesa, te esmu izmantojis arī jau iepriekš publicēto. Tā ir „Īsa” vēsture, kas izvērtama un papildināma.

Preiļi izsenis ievērojami ne tikai kā muižas, bet vēlāk kā administratīvais centrs, bet arī kā kultūrvēsturisku un estētisku vērtību vieta — ar savu skaisto parku, dīķiem, pili, 1817.gadā celto kapliņu pie ipatnējiem vārtiem, cauri tekošo Preiļupīti, tuvumā esošajām seno pilskalnu vietām. Kādā no vēstulēm Raiņa māsa Līze brālim pauž nevienu vien dienu lolotu sapni — izrauties no Jasmuižā apkopjamās saimniecības, „atbrīvoties no gosnīām un vīstīnām”, aizbraukt uz Preiļiem un paklejt pa skaisto parku...

Preiļu novads apdzīvots jau izsenis. Te daudzus gadsimtus pirms mūsu ēras mīta Baltijas somugru ciltis. Drīz pēc baltu — latgaļu cilšu ieplūšanas cauri Lietuvai tagadējā Vidzemē (6.—7.gs.mijā) no dienvidaustrumiem 7.gs.beigās un 8.gs.sākumā pakāpeniski ienāk latgaļu priekšteči, kuri atspiež uz ziemeļiem vai asimilē somugru ciltis. Tieši Dienvidlatgale, ieskaitot Preiļu novadu, kļūst par visbiežāk apdzīvoto reģionu, kur paceļas daudzi pilskalni, veidojas bagāta un īpatnēja senkultūra. Jersikas, Madelānu,

Ludzas apkaimes pilskalnos izdarītie arheoloģiskie izrakumi sniedz par to izvērstas liecības.

„Preiļu zeme” bijusi sastāvdaļa, iekšzemes atbalsta un pārvaldes centrs ķēniņa (rex) Visvalža plašajā Jersikas valstī. Ir visai drošas hipotēzes, ka toreizējais „Preiļu zemes” centrs atradies dienvidaustrumos no tagadējiem Preiļiem Anspoku un Plīvdū pilskalnos, Preiļupes kreisajā krastā. Tie atrodas netālu (apmēram 1 km) viens no otra. 12.gs.beigās vācu bruņinieki uzsāk uzbrukumus latgaļu zemēm — vispirms Tālavai, tad Jersikai. 1209.gadā vācu krustneši, bīskapa Alberta vadīti, ieņem Jersikas pili, izposta pilsētu un piespiež Visvaldi kļūt par bīskapa vasali. 13.gs.20.gados latgaļu novadi, arī Preiļi, nonāk pilnīgā vācu pakļautībā. Vācieši cenšas vietējos iedzīvotājus pievērst katoļticībai. Taču vēl ilgu laiku senie latgaļi ir uzticīgi senajiem senču dieviem un ceremonijām (redzamāk to vieta ir Upuru sala Cirišu ezerā). Katoļticība te nostiprinājās tikai poļu laikos.

Par Preiļu dibinātājiem uzskata muižniekus Borhus, kuri cēlušies

Vācijā no Teitonu ordena bruņiniekiem. Latvijā viņi ieradusies 13.gs. bruņinieku ordena kara laikā, iekarot Latvijas cilšu zemes.

Preiļu vārds vēstures annālēs pirmoreiz minēts 1348.gadā, kad šo novadu savā īpašumā ieguva Rīgas arhibīskapa vasalis N.Ikšķilis (no viņa vārdu dabūjusi Ikšķīle Daugavas krastā). Taču kā lēna zeme tā viņa dzimtai jau piederēja 13.gs. Šis — 1348.gads — tad arī tiek uzskatīts par Preiļu dibināšanas gadu, kad te jau bijusi vēsturiski fiksēta vairāk vai mazāk blīvi apdzīvota vieta. Tālākās dokumentu liecības vēsta, ka 1382.gadā Preiļi ar plašiem apkārtnējiem novadiem jau skaitās

Borhu īpašums.

1472.gadā Livonijas ordeņa mestrs Bernards fon der Borhs Preiļus izraugās par savu rezidenci un apmetas te uz pastāvīgu dzīvi.

1561.gadā Livonijas zemes nonāk Polijas virskundzībā un poļu karalis Sigismunds Augusts 1563.gadā apstiprina Preiļus par Borhu īpašumu. Oficiāli zemes Daugavas labajā krastā Polijas un Lietuvas apvienotajā valstī tiek iekļautas 1569.gadā. Sākās Latgales vācu muižnieku (Borhu, Mantefelu u.c.) pārpološanās.

1715.gadā Pasienses klostera dominikāņu mūki Preiļos uzceļ pirmo katoļu koka baznīciņu, nodibina jezuītu ordeņa nodaļu.

Pēc 1772.gada Polijas pirmās dalīšanas Preiļu novads līdz ar pārējo Latgali tiek pievienots Krievijas impērijai. Sākumā tas ietilpst Pleskavas guberņā, pēc tam Polockas vietniecībā, tad Baltkrievijas guberņā, bet no 1802.g. Vitēbskas guberņā.

Nežēlīga rusifikācija, aizliegums skolās pat sarunāties mātes valodā, drukas aizliegums (1865.—1904.) atstāja nomācošu iespaidu uz latgaliešu, tai skaitā, preiļiešu dzīvi. Taču viņi saglabāja savu valodu, folkloru, tradīcijas, tautas mākslas prasmes. Pakāpeniski veidojās un augs Preiļu pilsētas tipa kopiena. To veidoja, saplūstot kopā 3 Preiļu sastāvdaļām — Preiļu muižai (tagadējā parka teritorijā), Preiļu brīvciamam (tir-

gus laukuma apkaime) un Preiļu ciemam (uz dienvidiem no muižas). Preiļu brīvciamā Preiļupes labajā krastā, nākamās pilsētas „kodolā”, dzīvojuši galvenokārt no feodālās rentes brīvie amatnieki un tirgotāji. Preiļu ciemā — galvenokārt muižai piederīgi zemnieki.

Kā liecina Preiļu Romas katoļu baznīcas draudzes dokuments, 1828.gadā Preiļu miestā (agrākajā brīvciamā) bijušas 22 mājas ar 357 iedzīvotājiem, bet Preiļu ciemā — 156 mājas ar 1128 iedzīvotājiem. Preiļu muižas kompleksā (ko reģistrēja kā vienu objektu) — 130 cilvēki. Tādējādi iepriekšminētajā gadā — 19.gs.sākumā Preiļos kopumā bijušas 179 mājas ar 1615 iedzīvotājiem, katoļticīgiem un 1681 citticībniekiem — ebrejiem un krievu vecticībniekiem. Kopā Preiļos bijis pāri par 3000 iedzīvotāju, vairāk nekā vēlākajās lielajās pilsētās — Rēzeknē, Cēsis, Valkā, Valmierā, Bauskā, Ventspilī. Izveidojās pieci ceļi, kas Preiļus savienoja ar ārpusauli, tai skaitā — ar tādiem centriem kā Rīga, Dinaburga, Krāslava, Polocka.

Ir ziņas, ka 1836.gadā Preiļos darbojies pirmais profesionālais ārsts, bet 1859.gadā nodibināta pirmā slīmnīca. 1864.gadā atvērta pirmā skola. 19.gs.pirmajā pusē notiek plaši celtniecības un labiekārtošanas darbi Preiļu muižā. (Nobeigums sekos)

Pa ziemas salu basām kājām...

Vēsās rudens dienas ienesušas nemieru cilvēku prātos — ko gērbim mugurā, ausim kājās ziemā? Veikalos nav pat tāda „sūkuma” kā sieviešu zeķbiksēs, nemaz nerunājot par ziemas apaviem pieaugušajiem un bērniem. Tāpēc pirmā saruna ar Preiļu patērētāju biedrības valdes priekšsēdētāju Olgu Kukori — par zeķbiksēm un zeķēm.

Visa vaina esot ražotājos. Preču fondu nav, tāpēc līdz veikaliem nonākot tik, cik ražotāji gribot un varot dot. Patērētāju biedrības prezīni gandrīz katru dienu esot uz „riteņiem”, braucot no rūpnīcas uz rūpnīcu, uz tirdzniecības bāzi, meklējot...

Ar vīriešu zeķēm problēmu nav, sacīja Olga Kukore. Bet sievietēm... Iespējams, šoruden un ziemā mums nāksies būt pieticīgākām un nēsāt to, kas būs, nevis to, ko gribam. Es saprotu grūtības apgādē ar precēm, taču vienu gan gribu piebilst: arī dāmām no Olgas Kukores, Līlijas Stumbiņas un arī cienījamā Leonarda Šustova kantora nāksies gērbties tāpat. Citādi... Sievietes, kuras zvanījušas un turpina zvanīt redakcijai, draud sarīkot piketu. Un nekur citur, bet gan pie paša Šustova kunga kabineta durvīm.

Diemžēl problēmu neatrisinās arī talonu sistēma, ko ierosina tagad ieviest. Jo nav precēs, bet no tā, ka kabatā būs papīrīts, kājām siltāk nepaliks. Ražotāji, arī rūpnīca „Aurora”, produkciju maina pret saviem strādniekiem nepieciešamām precēm un izejvielām. Diemžēl mūsu rajonā nav izveidots apmaiņas fonds, tāpēc mums

nav ko piedāvāt tai pašai „Aurorai”. Tomēr Olga Kukore cer, ka problēmu kaut daļēji izdosies atrisināt, un rajona sievietes pavissam bez kaprona zeķbiksēm nepaliks. Šajās dienās uz „Auroru” atkal dosies prezīni. Daugavpils tirdzniecības bāze gan nesolot neko.

Otra saruna bija par vēl lielāku

Problēmas, kas nomāc visus

problēmu — par ziemas apaviem pieaugušajiem un bērniem. Olga Kukore zināja stāstīt, ka uzņēmumi, kuri šādus apavus izgatavo, tos vēl nemaz nav sākuši ražot. Katrā preču ievaduma reizē tirdzniecības organizācija saņemot mazliet vasaras un rudens un kādus trīs vai četrus pārus ziemas apavu. Bērnu zābaciņu neesot nemaz. Arī apavu ražotāji nesadarbojoties ar rajoniem, kuriem nav ko dot preti. Vienīgais izņēmums — Daugavpils fabrika. Bet no Ukrainas, Baltkrievijas, kur bērnu kurpītes un zābaciņi tika iepirkti agrāk, — atteikums. Lielu daļu no sarāžotā apavu fabrikas atdod reģioniem, no kuriem saņem izejvielas, bet pārējo iztirgo tur, kur izdevīgāk.

Olga Kukore uzskata, ka „lāča pakalpojumu” rajona un republikas cilvēkiem totāla deficīta laikā izdara kooperatori un visāda veida uzpirceji, kuri daudz produkcijas (arī apavu) izvedot gandrīz vai pa fabrikas durvīm. Šajā sakarībā viņa minēja mūsu jauno privāto uzņēmumu „Agata”, kurš vi-

nasprāt pārdod kafiju par pārāk augstu cenu. Arī kafijas dzirnaviņas. Bet kas cilvēkiem liek maksāt par kafijas pulveri 45 rubļus? Tirgus ir tirgus, un, kamēr nebūs īstas konkurences, kamēr cilvēki precī pirms, cenas mazākas nekļūs.

Zināmas cerības patērētāju biedrība saista ar brokera sagādātajām precēm (kā informējam, rajons biržā nopircis brokera vietu). Runā, ka pilsētā jau meklējot telpas veikalam, kur šādi dabūtās preces pārdos. Kādas tām būs cenas, katrs var pārliecināties, pārskatot biržu piedāvājumus. Turklāt patērētāju biedrības problēmas tas neatrisinās.

Tātad — ar ziemas apaviem diezin vai būsīm apgādāti. Un taisnība, acimredzot, Kukores kundzei, kura teica, pikets efektīvāks būtu nevis pie rajona tirdzniecības vadītāju durvīm, bet gan pie viena otra augstāka ierēdņa kabineta Rīgā.

Trešā saruna — par gaidāmajiem Ziemassvētkiem un Jaungadu. Kā tad šogad būs — vai bērni dabūs svētku dāvanās vismaz kādu karameli? Valdes priekšsēdētāja šajā sakarībā sacīja, ka saldumu ražotāji rīkojoties tāpat kā visi pārējie, turklāt viņi ievērojami paaugstinājuši konfekšu cenas, lai gan tās ražojot nevis no šokolādes, bet gan no sojas. Rajona tirdzniecības bāzē konfektes uzkrājot, tiesa gan — karameles. Lai arī sortiments būs nabadzīgāks nekā iepriekšējos gados, lai arī par bērnu prieku mums nāksies maksāt vairāk, saldās dāvanas gada beigās viņiem būs.

Aina Iljina

Lai „Ābele” ziedētu visu gadu

Trauksmainajās janvāra dienās, kad omonieši, pēc A.Rubika pavēles ieņemot Preses namu, bija uz mirkli apklusinājuši Latvijas demokrātisko presi, dzima Latvijas Zemnieku federācijas un Zemniecības fonda avīze „Ābele”. Zemniekiem veltīta, tā tūdaļ piesaistīja arī pilsētnieku uzmanību, jo bez specifiskām jaunsaimeņu problēmām „Ābele” stāsta arī par populārām personām, iedziļinās okultajās problēmās, publicē horoskopus. „Ābeles” slejās lasītāju īpašu uzmanību izraisījuši apraksti par Aijas Kules ģimeni, par cilvēkiem, kas bijuši uz Mēness, intervijas ar Daini Ivānu („Ābeles” redakcijas padomes locekli), ar gleznotāju Valdi Kupri, ar populāro televīzijas žurnālisti Veltu Purīti. Turpinot pirmā iznākšanas gada tradīciju, redakcija gatavo aprakstu sēriju par latviešu likteņiem pasaulē. Regulāri „Ābele” pievērsīsies arī dvēseles dzīvei.

Bieži saņemam vēstules no lasītājiem, kuri kļūdaini nav paguvuši nopirkt „Ābeles” kārtējo numuru. Lai izvairītos no šādiem rūpestiem — pasūtiet mūsu avīzi nākamajam gadam. „Ābeles” gada abonementi ir tikai 8 rubļi. Turklāt mūsu abonentiem būs iespēja par brīvu saņemt arī „Ābeles” izdevumu „Nolemti brīvībai”. „Ābeles” indekss — 68194.

Jānis ŪDRIS,
avīzes „Ābele” redaktors

Sakopsim tuvinieku Mūža dārzu

Tuvojas mirušo piemiņas diena — 2.novembris. Riebiņu kapu kalns ir nobirns dzeltenām lapām un atkal gaidā tos atsaucīgos cilvēkus, kuri pagājušā gada rudenī atrada laiku atnākt un apkopt savu mīļo aizgājušu atdusas vietas.

Arī šoruden sakopsim mūsu tuvinieku Mūža dārzū. Sāksim strādāt, sākot ar šī gada 28.oktobri. Es ticu, ka tas mums visiem sagādās gandarījumu. Bet 2.novembrī pēc dievkalpojuma aiznesīsim vēlino ziedu pušķus un sveicēs uz mūsu piederīgo kapiem. Es ceru uz mūsu draudzes ticīgo atbalstu.

A.Gībele

Preiļos

TELEVĪZIJA

OTRDIENA, 22.OKTOBRIS

Latvijas TV
17.00 CNN.
18.00 Šodien.
18.10 Darbs un daba.
18.40 Ziemas koncertsezonas atklāšana Latvijas Filharmonijā.
19.20 Arēna.
19.35 Ziņas (krievu val.).
20.00 Ekrāns bērniem. „Kraukļa krājumi”.
20.15 Lūdzu vārdul!
20.30 Panorāma.
20.55 Sports.
21.05 Kinovakars. Dok.filma „Elba”. „Gadi. Filmas. Lomas”. L.de Finess.
23.30 Nakts ziņas.
23.45 Basketbols. VEF - RTI (Minska).

PSRS CT I

14.15 Telemikss.
15.00 TZD.
15.15 Dok.filma „Māja Maslovkas ielā”.
15.45 Mākslas filma „Uzmanību zemūdens nodalījumos!” 2.sērija.
16.50 Kopā ar čempioniem.
17.05 Bērnu muzikālais klubs.
17.50 Mult.filma.
18.10 Biržas ziņas.
18.30 TZD.
18.45 Bloknots.
18.50 Aizrautīgu cilvēku pasaule.
19.05 Pakāpieni.
19.50 Mākslas filma „Ifas pils gūsteknis”. 1.filmas 1.sērija „Abats Faria”.
21.00 Informatīvā programma.
21.40 Sporta programma.
23.40 Parlamenta dienasgrāmata.
23.55 TZD.
0.10 R.a. „Vārds” piedāvā...
1.15 Sarunas ar bīskapu V.Rodzjanko. 13.raidījums.
1.35 PSRS meistarsacīkstes atlētiskajā vingrošanā.
2.20 Mākslas filma „Ifas pils gūsteknis”. 1.filmas 1.sērija.

Krievijas TV kanāls

PSRS CT II
13.00 Mākslas filma „Civilprasība”. 1.sērija.
14.05 Ritmiskā vingrošana.
14.35 Dok.filma „Bērzu bālsis”.
17.00 Ceļotāju klubs.
18.00 Skan A.Puškina dzeja.

Latvijas TV II

18.30 Kristīgā programma.
19.00 Basketbols. VEF - Minskas RTI.
19.40 Koncertfilma „Fantāzija”.
***
20.00 Vēstis.
20.20 Labu nakti, mazuļi!
20.35 Speciālais komercvēstnesis.
20.45 Jekaterinburgas dokumentālistu labākās filmas.
21.35 Atklātība pret atklātību.
22.05 P.Kāsa Maskavā.
23.00 Vēstis.
23.20 P.Kāsa Maskavā.

TREŠDIENA, 23.OKTOBRIS

Latvijas TV

9.00 Mākslinieka Ludolfa Liberta portrets.
9.45 Jānis Poruks dzejā un mūzikā.
10.30 Mācīsimies svešvalodas!
11.10 Mākslas filma „Rallijs”.
17.00 CNN.
18.00 Šodien.
18.10 Dok.filma „Lai es pakavus”.
18.30 Brīvais mikrofonis.
19.20 Mēriņu laiki.
19.35 Ziņas (krievu val.).
20.00 Ekrāns bērniem.
20.30 Panorāma.
20.55 Sports.
21.05 Kultūras programma jauniesiem „Apvārsnis”.
22.00 Fotogrāfija.

Otrdiena, 22.oktobris

20.45 Sludinājumi un reklāma.
21.00 Latgales ziņas.
21.20 Latgales ziņas krievu valodā.

Ceturtdiena, 24.oktobris

20.30 Starptautiskais akordeona mūzikas festivāls Daugavpilī. Noslēguma koncerts. Spēle Pirmās Kēlnes akordeonistu orķestris.
21.00 Latgales ziņas.

22.30 Jauniešiem „Pirmā prognoze”.
23.30 Nakts ziņas.
23.45 Basketbols. VEF - „Dinamo” (Maskava).

PSRS CT I

6.30 Rīts.
9.05 Mākslas filma „Ifas pils gūsteknis”. 1.filmas 2.sērija „Grāfs Monte - Kristo”.
10.10 Bērnu muzikālais klubs.
10.55 R.a. „Vārds” iedāvā...
12.00 TZD.
12.10 V.A.Mocarts. Koncerts flautai un arfai ar orķestri Do mažorā.
15.00 TZD.
15.15 Dok.filma „Baloži, jūs mani mīļi!”.
15.35 Mākslas filma „Trests, kurš bankrotēja”. 1.sērija.
16.40 Stunda bērniem.
17.40 Planēta.
18.25 Bloknots.
18.30 TZD.
18.45 Biržas pilots.
18.55 Mult.filma.
19.05 Atklāta saruna.
19.50 Mākslas filma „Ifas pils gūsteknis”. 1.filmas 2.sērija „Grāfs Monte - Kristo”.
21.00 Informatīvā programma.
21.40 Mult.filmas pieaugušajiem.
22.00 Futbols.
1.45 Mūzikas dārgumu krātuve.
2.15 Mākslas filma „Ifas pils gūsteknis”. 1.filmas 2.sērija.

Krievijas TV kanāls

PSRS CT II
8.00 Rita vingrošana.
8.15 Mult.filma.
8.35 Vācu valoda.
9.35 Dok.filma „Uz Orona ezera”.
9.55 A.Odoskina autorprogrammas.
11.00 Nezināmā Krievija.
11.35 Atklātība pret atklātību.
12.05 K-2 piedāvā.
12.50 Mākslas filma „Civilprasība”. 2.sērija.
13.55 II Pievolgas tautu folkloras festivāls Nižņijnovgorodā.
14.25 Mākslas meistari.
17.00 Menedžu skola.
17.30 Dok.filma „Manas tautas ģenijs”.

Latvijas TV II

18.15 Situācija.
19.00 Basketbols. VEF - Maskavas „Dinamo”.
***
19.45 Vēstis.
20.00 Futbols. Kijevas „Dinamo” - Dānijas „Bronby”.
20.50 Labu nakti, mazuļi!
21.05 Jekaterinburgas dokumentālistu labākās filmas.
21.55 KPFSR AP sesijā.
22.25 Krievu romances valdzinājums.
23.00 Vēstis.
23.20 Fila Donahjū programma.

CETURTDIENA, 24.OKTOBRIS

Latvijas TV

9.00 Fotogrāfija.
9.30 Jauniešiem. „Pirmā prognoze”.
10.30 Mācīsimies svešvalodas!
11.10 Eiropas kaleidoskops.
11.40 A.Pumpuram - 150.
17.00 CNN.
18.00 Šodien.
18.10 Dok.filma „Džemma”.
18.30 Cilvēks zvēru pasaulē.
19.00 Tikšanās Kamina zālē.
19.45 Ziņas (krievu val.).
20.00 Mult.filma.
20.15 Deputāta komentārs.
20.30 Panorāma.
20.55 Sports.
21.05 Programma „X”.
22.35 Dok.filma „Latvija. 1989.gada augusts”.
23.30 Nakts ziņas.

Latgales TV programma

21.20 Latgales ziņas krievu valodā.
21.40 Aktuāla intervija.
Sestdiena, 26.oktobris
21.15 Latgales ziņas.
21.35 Latgales ziņas krievu valodā.
Svētdiena, 27.oktobris
19.00 Latgales TV kultūras programma.

Latvijas Kultūras fonda starpvalstu zinātniski praktiskās konferences „Kultūrvides veidošanas problēmas Daugavas ielejā”

Daugavpilī, 1991.gada 2.—3.oktobrī
NOSLĒGUMA DOKUMENTS

Konferences dalībnieki.

izanalizējot darbu, kas Baltkrievijā, Krievijā un Latvijā paveikts kopš 1989.gadā Polockā notikušās konferences „Dvina — Daugava”, kurā Baltkrievijas, Krievijas un Latvijas Kultūras fondu pārstāvji vienojās par darbības un sadarbības virzieniem Daugavas ielejas dabas un kultūrvēsturiskā mantojuma izpētē un aizsardzībā;

atzīstot, ka, lai gan Daugavas programmas darbība galvenokārt saistās ar Daugavai piegulošo joslu, nedrīkst aizmirst tās saistību ar visu Daugavas baseinu;

pievēršot uzmanību nepieciešamībai Daugavas programmā apvienot pētniecisko un praktisko darbību, privāto iniciatīvu un regulējošus lēmumus valdības līmenī;

atzīstot Kultūras fondu īpašo nozīmi starpvalstu sadarbības organizēšanā un starpdisciplināras pieejas veidošanā;

atzīmējot, ka Daugavas programmas izstrādes un realizācijas aktualitāte gadu gaitā nesamazinās, bet gan pieaug;

AICINA

Baltkrievijas, Krievijas un Latvijas Kultūras fonda:

attīstīt un veicināt darbību, kas nepieciešama Daugavas programmas realizācijai, pievēršot uzmanību starpvalstu sadarbībai;

organizēt regulāru pieredzes apmaiņu, pētnieciskā darba rezultātu apkopošanu un publicēšanu;

Baltkrievijas, Krievijas un Latvijas valdības:

ieslēgt starpvalstu nolīgumos jautājumus par sadarbību Dvina/Daugavas ielejas un baseina dabas un kultūrvēstures mantojuma izpētē un saglabāšanā, kā arī par ekoloģiskās situācijas kontroli un uzlabošanu;

nodrošināt atklātu un operatīvu informāciju par piesārņojošo vielu pārnesumu pa Dvini/Daugavu un tās pietiekam, kā arī par avāriju gadījumiem, to cēloņiem, sekām

un darbību, kas nepieciešama to novēršanai;

ievērojot sociālās un ekonomiskās attīstības koncepcijās un programmās Dvina/Daugavas ielejas un tai piegulošās joslas vienota dabas un kultūrvēstures mantojuma saglabāšanas un kultūrvides veidošanas nepieciešamību;

pieņemot lēmumus un nodrošināt darbību, kas nepieciešama, lai normalizētu ekoloģisko situāciju un turpmāk — pieļautu Dvini/Daugavai piegulošās joslas ainavas pārveidošanu, izvietojot tajā jaunus rūpniecības objektus, karjerus vai veicot lielmeliorāciju un citus liela mēroga saimnieciskos pasākumus, kā arī veicinot pilsētu augšanu un jaunu urbanizācijas centru veidošanos;

vietējās pašvaldības Dvina/Daugavas ielejai piegulošajos apvidos:

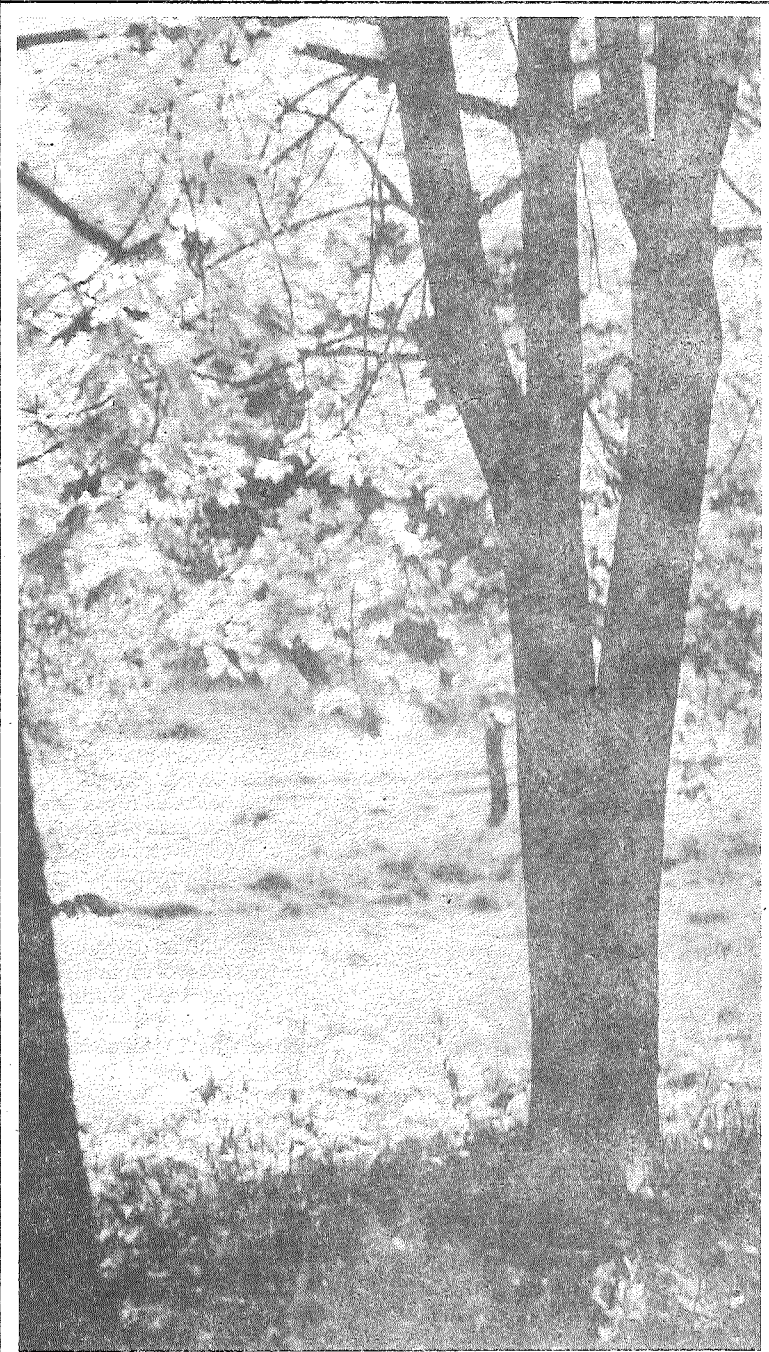
sekot dabas un kultūrvēstures mantojuma stāvoklim savā teritorijā un finansējumi atbalstīt darbību, kas nepieciešama dabas un kultūrvides aizsardzībai, kopšanai, kā arī kultūras un vēstures pieminekļu saglabāšanai un atjaunošanai;

Baltkrievijas, Krievijas un Latvijas zinātniekus:

veidot starpvalstu un starpdisciplinārus kolektīvus, lai kompleksī pētītu Dvina/Daugavas ieleju un tai piegulošo joslu un pamatotu vienotā dabas un kultūrvēstures mantojuma aizsardzības veidus un papēmienu, kā arī atklātu šī rajona turpmākās attīstības iespējas; atrast iespēju zinātnisko pētījumu materiālus un rezultātus izmantot lietišķās ievirzes darbos, dažādās praktiskās darbības programmās;

visus Baltkrievijas, Krievijas un Latvijas iedzīvotājus:

atbalstīt un ar savu darbu veicināt Dvina/Daugavas ielejas un tai piegulošās joslas dabas un kultūrvēstures mantojuma aizsardzību un saglabāšanu; iesaistīties vides kopšanas praktiskajā darbā.

Rudens motīvs

J.Silicka foto

Paziņojums Līvānu zonas telefona sakaru abonentiem

Sākot no 1.oktobra tiem, kas abonēšanas maksu par telefoniem un radiotranslāciju maksāja namu pārvaldē, tā jāmaksā Līvānos, telegrāfā. Darba laiks no plkst.8.00 līdz 22.00.

Maksāšanas noteikumi.

Abonēšanas maksa regulāri jānomaksā līdz mēneša 30.datumam. Tiem, kas nenomaksās, telefons bez brīdināšanas tiks atslēgts un uzlikta soda nauda 3,50 rbj. apmērā.

Noteikumi attiecas arī uz tiem abonentiem, kuriem par telefona abonēšanu bija jānorēķinās telegrāfā.

Preiļu valsts sakaru uzņēmums

Valsts saimniecība „Rudzāti”

lūdz līdz šī gada 15.novembrim pieteikties

apvienotās mantas īpašniekus vai viņu mantniekus, kuru bijušie īpašumi atrodas pašreizējās saimniecības „Rudzāti” teritorijā. Mantas īpašniekiem vai viņu mantniekiem par kolhozos „Padomju Latvija”, „Gaisma”, „Leļina” un „Molodaja gvardija” nodoto mantu jāpiesakās saimniecības kantorī personīgi vai pa tālruni 18231.

K.Marksa kolhozs

lūdz līdz šī gada 1.decembrim pieteikties

apvienotās mantas īpašniekus vai viņu mantniekus, kuru bijušie īpašumi atrodas pašreizējā K.Marksa kolhoza teritorijā, kā arī strādājošos un pensionārus darba pajas aprēķināšanai. Mantas īpašniekiem vai viņu mantniekiem par kolhozā nodoto mantu jāpiesakās kolhoza kantorī vai jāpiezvana personīgi pa tālruni 55616 vai 55610. Pēc 1.decembra pretenzijas nepieņems.

GALVENAIS REDAKTORS PĒTERIS PĪZELIS

Laikraksts iznāk kopš 1950.gada 29.marta otrdienās un ceturtdienās Dabīnāts un izdevējs - apgāds „Avīze”, Rīga, K.Barona ielā 2. Reģistrācijas apliecība Nr. 0091.
Redakcijas adrese: 228250, Preiļos, Aglonas ielā 1. Tālrunis 22305.
Datorteksts iespēstis rāzozānās apvienības „LITFA” Daugavpils tipogrāfijā. Valkas ielā 1. Oļesiespiedums. 1.nosacītā iespēdiokse.
Mēmens latviešu izdevumān 9172.krievu - 3280.
Pasūtījuma indekss 68169.

Ja es būtu sultāns...

Kā jūtas mūsdienu Eiropas sievietē, ja viņas klātbūtnē izskan vārds „harēms”? Droši vien, viņas sirdi pārņem žēlums par tā iemītnieču likteni. Taču tā parasti domā tikai cilvēks, kurš nepazīst musulmaņu pasaules likumus. Kā gan brīnītos mūsu „emancipētā” sievietē, uzzinot, ka nelaimīgās harēma iemītnieces žēlo arī viņu.

Anglijas sūtņa Stambulā dzīvesbiedrē lēdija Merija Montegjū, kura daudzas reizes bijusi neskaitāmo sultāna sievu viešņa, rakstīja, ka sultāna sievas nebūt nav nelaimīgas verdzenes, bet ir pasaulē vienīgās sievietes, kuru dzīve ir pilna ar nepārtrauktu izklaidēšanu un kuras visu laiku pavada nevis rūpēs, bet gan pastaigās, peldēs un šķiež naudu arvien jaunu tērpu iegādei. Savukārt padomju reportiere Larisa Reisnere, apmeklējot 1920.gadā padīšaha harēmu Afganistānā, ieraudzīja tur tikai laimīgas un bezrūpīgas sievietes, kas laiku pavadīja tējas dzeršanā un sarunās, sēdēdamas tīrās un mājīgās guļamistabās.

Vārds „harēms” cēlies no arābu vārda „haram”, kas nozīmē — „aizliegts”. Tā sauca klejotāju beduīnu telts, bet vēlāk pie arābu tautām — istabas, daļu, kurā dzīvoja tikai sievietes un kurā vīriešiem ieeja bija aizliegta, izņemot tuvas ģimenes locekļus. Vienīgi vīrs, dēli un brāļi drīkstēja ienākt mājās sievietes daļā un skatīt sievietes sejas. No harēma sievietē drīkstēja iziet tikai uzticamu kalpotāju pavadībā. Cilvēkos viņai seju vajadzēja aizsegt ar biezu audumu — parandžu, lai, kā teikts Korānā, neizjustu apvainojumu no sveša vīrieša nekautra skatiena. Starp citu, Austrumu pazinēji apgalvo, ka parandžas nosēgtās sejas līdz sīmam vecumam saglabāja svaigumu un sātumu, jo audums tās sargāja no ielas putekļiem un karstās saules stariem.

Harēma lielums un tā iemītnieču komforts bija atkarīgs no saimnieka bagātības. Austrumos vīrieti uzskatīja par nepilnvērtīgu, ja viņš ar savu darbu nespēja uzturēt vismaz četras sievietes ar bērniem un mājniekiem. Jo vairāk cilvēku vīrietis uzturēja, jo vairāk viņš tika godāts un ienīts. Protams, vislielākie harēmi bija valdniekiem.

Arābu kalifam Alam Mutavakkilam bija 400 sievietes. Irānas šaham Fahtam Ali — 158 sievietes un 900 mīļākās, kuras tika atgādātas ne vien no visiem Irānas apgabaliem un citām musulmaņu valstīm, bet arī no Ķīnas, Mongolijas, Austrijas, Vācijas, Polijas, Rumānijas un pat no Krievijas. Speciāli šaha agenti visur meklēja „pērles”, kas bagātīnātu „visskaistāko no visskaistākajām kolekcijām”. Kavēdams laiku gandrīz visu Eiropas un Āzijas valstu skaistāko sievietu sabiedrībā, šahs tādējādi it kā apstiprināja vienu no saviem tituliem — „Visuma centrs”. Šī šaha visvairāk mīlētās sievietes bija Silēzijas vāciete Hildegarde un armēņu dejojāja Ada.

Starp citu, veidojot „pērļu kolekciju”, vērā ņēma ne tikai pretendentes skaistumu. Sievu izvēle bija ar ārējo un iekšējo politiku saistīta valsts lieta. Viņu vidū bija kaimiņvalstu valdnieku meitas — tas nostiprināja mieru reģionā. Šaha harēma sievietes ņēma no tirgoņu, zemes īpašnieku ģimenēm. Katrai lielai pilsētai, katrai valsts provincī bija sava pārstāve harēmā, un tādā veidā varēja nokārtot daudzas praktiskas lietas.

Par ietekmi uz valdnieku notika īsta cīņa, sievietes prasmīgi vērpa intrigu tīklus. Vienu brīdi šaha harēms bija sadalījies divās naidīgās „partijās”, kuras vadīja divas favorītes. Katra partija uz kādu brīdi, atbilstoši valdnieka labvēlībai, kļuva par „vadošo”. Harēma carienes izlēma valsts lietas, iecēla ministrus un pārvaldniekus, ieviesa un likvidēja nodokļus, pat sāka karus un slēdza

miera līgumus.

Harēmus apkalpoja simtiem un tūkstošiem cilvēku. Pastāvēja pat sava veida zinātne, kā pārvaldīt harēmus, un šajā darbā tika iesaistīti sava laika visizglītākie ļaudis. Šaha Fatha Ali harēma uzturēšana papņēma trešdaļu no valsts budžeta un iztērētie līdzekļi pārsniedza asinējūmus armijai. Tikai vienām pusdienām bija vajadzīgas 850 vistas, 130 kilogrami rīsu, 73 auni... Rožu plantācijās augu gadu strādāja 200 cilvēki, lai apgādātu harēmu ar rožūdeni. Šahs pat izveidoja speciālu padomi harēma lietu kārtošanai. No Skotijas uzaicinātais ārsts un no Šveices atbraukusi akušiere sastādīja grafikus, saskaņā ar kuriem šahs apmeklēja sievietes, uzskatīja piedzimušos mantiniekus. Vismīļākās sievietes šahs pieņēma speciālos apartamentos, kur atradās kristāla gulta, ko viņam bija uzdevinājis Krievijas cars Nikolajs I. Šis šahs pēc sevis atstāja 2500 bērnus un mazbērnus.

Arī mūsdienās harēms nebūt nav pagātnes lieta. Ir valstis, kur tas saglabājies tāds, kāds bija savos pirmsākumos, taču par to nav pieņemts plaši runāt. Harēmi ir daudziem arābu šehiem. Musulmaņu valstīs saglabājas Korāna dotās tiesības — katram vīrietim vienlaicīgi drīkst būt četras sievietes. Kristīgās pasaules cilvēkiem šī tradīcija šķiet mežonība, taču — vai vientuļām sievietēm dzīve ir saldāka? Valstīs, kur oficiāli atļauta daudzsvība, vientuļi sievietes praktiski nav. Nav arī bāreņu un bērnu bez tēva. Jo arī gadījumā, ja vīrs nomirst, viens no viņa dzimtas vīriešiem atraiņi ar bērniem paņem savā mājā.

Tāpēc, cienot savas parašas, cienīsim arī svešas tradīcijas un tikumus. Nesteigsimies pasludināt par kaifīgu vai mežonīgu to, kas mums ir neparasts. (No avīzes „Torgovaja gazeta”)

Pārdod

govu, grūsmu teli. Zvanīt 50312.

Maina

māju ar saimniecības ēkām netālu no Preiļiem pret divu un vienistabas dzīvokļiem ar ērtībām Preiļos vai Līvānos. Tuvākas ziņas: Preiļu pagasta Rozēs. A.Artemjeva.

Jēkabpils autobusu parkam

darbā Preiļos vajadzīgi

kurinātāji. Cietais kurināmais. Vidējā izpeļņa 300 rbj. mēnesī. Tuvākas ziņas autoostas garāžās personīgi.

Patērētāju biedrību savienības maizes kombinātam

pastāvīgā darbā vajadzīgi

maizes cepēji (vidējā darba alga 700—800 rbj. mēnesī), formētāji (500—600 rbj.), maizes licējs (500—550 rbj.).

Aizkalnes pagasts rīko

SVECĪŠU VAKARU

1.novembrī plkst.17.00 Daugaviešu kapsētā, 2.novembrī plkst.17.00 Blīdenes kapsētā.

Pierimst soļi, klusē doma, Neskan mīļā tēva balss, Tikai klusa sāpe sirdi Ilgi vēl pēc viņa sauks.

Skumju brīdī esam kopā ar Leonardu Laizānu, no TĒVA uz mūžu atvadoties. Galēnu putnu fermas kolektīvs

Sāp sirds, no tēva šķiroties, Kad viņa taka smilšu kalnā iet. J.Rūsiņš

Lielajās bēdās esam kopā ar Birutu un Annu, no TĒVA uz mūžu atvadoties. Kaimiņi

Cilvēki, atsedziet galvas, Druvas, nolieciet vārpas, No dzīves aizgājis cilvēks, Zemes arājs, sējējs un plāvējs. Sāpu brīdī esam kopā ar Jāni Gavaru, BRĀLI smiltājā pavadot. Kolhoza „Vārkava” 1. iecirkņa kolektīvs

Tu aizgāji pēkšņi, Mirkli pārvilki svītru visam — Draudzībai, dzīvei, mīlestībai... Izsakām līdzjūtību Anitai Lomašai sakarā ar BRĀĻA Rolanda traģisko nāvi. Klasesbiedri un audzinātāja

Daudz skaistu vasaru un rudens zelta būs, Un dzīves vēji nerimstoši trauksies tālāk, Pār tavu pārāk agri beigto dzīvi, Pār dienām, kuras pārtrūka tik pēkšņi. P.Zirnītis Izsakām visdziļāko līdzjūtību Rolandam PANKRATENKO piederīgajiem sakarā ar viņa pārāgro, traģisko nāvi. Bijušie klasesbiedri un audzinātājas Ārdavā

Pelēkā plīvurā ieauta zeme un debess.

Tur dzērves aizsūpo vasaru. Atpūšas lauki, Uz tavas pieres krīt pēdējo gājputnu asaras

Izsakām dziļu līdzjūtību Anitai Lomašai sakarā ar BRĀĻA Rolanda traģisko nāvi.

Kolhoza „Dubna” valde un arodkomiteja

Vai dzīvība ar mani joko? Tik īsā laikā nevar spēt Ne savu rudzu druvi nokopt, Ne mīlestību izmīlēt.

I.Ziedonis

Sērojam kopā ar Rolanda PANKRATENKO tuviniekiem, viņu kapu kalnā pāragri izvadot.

Izmeklēšanas nodaļa, rajona prokuratūra

Izsakām dziļu līdzjūtību Kasparam Pankratenko sakarā ar BRĀĻA Rolanda traģisko bojā eju. Apvienības „Apsardze” Preiļu nodaļa

Negribas sacīt atvadu vārdus, Liekas, par agru vēl. Daudzsološi un rūsgani Pakalnos pīlādži kvēl. Likten, atnāksi citureiz, Sodien tu esi te lieks.

Izsakām dziļu līdzjūtību Rolandam PANKRATENKO piederīgajiem sakarā ar viņa traģisko nāvi. Preiļu milicijas daļas kolektīvs

Cik agri tev satumsa vakars, Cik agri dusēt bij iet, Un mīļajiem taviem pie kapa Tik agri bij asaras liet.

E.Drēziņš

Esam kopā ar Lomašu ģimeni lielajās bēdās, no DELA Rolanda uz mūžu atvadoties.

Ārdavas skolas kolektīvs